

पञ्चदशी (प्रथमद्वितीयषष्ठप्रकरणानि)

Program in which it is offered: Shastri Fourth Semester

Course Category: Core
Course Code - VK135
Course Credit Structure: 5

- **Lecture: 4**
- **Tutorial: 1**
- **Practical: N.A.**

Contact Hours per week: 5

1. Introduction

अद्वैतवेदान्तशास्त्रस्य नाना प्रकरणग्रन्थेषु अत्यन्तमुपादेयं श्रीविद्यारण्यस्वामिपादैर्विरचितं पञ्चदशीत्याख्यं ग्रन्थरत्नं वर्तते। यद्यपि अस्य ग्रन्थस्य बृहत्कायत्वात् सर्वस्य ग्रन्थस्य पाठ्यक्रमेऽस्मिन्निवेशः कर्तुं न शक्यते तथापि कतिपयावश्यपठितव्यानां प्रकरणानामत्र पाठ्यक्रमे सन्निवेशः कृतः। तानि च प्रकरणानि – प्रथमं तत्त्वविवेकप्रकरणं, द्वितीयं पञ्चमहाभूतविवेकप्रकरणम् एवं षष्ठं चित्रदीपप्रकरणम्।

2. Course Objectives

- एतेषु प्रकरणेषु प्रतिपादितानां विषयाणां परिज्ञानम्

3. Prerequisites

- शास्त्राध्ययनेऽभिरुचिः
- वेदान्तसंस्कारः आवश्यकः
- संस्कृतभाषायाः सामान्यतो ज्ञानम्

4. Readings

- श्रीविद्यारण्यमुनिविरचिता पञ्चदशी, श्रीरामकृष्णविरचितया पददीपिकख्यया व्याख्यया तथा मोडकोपाह्वश्रीमदच्युतरायपण्डितकृतपूर्णानन्देन्दुकौमुदीसंज्ञकव्याख्यया च समेता।

5. Module-wise topics

Module -1 – प्रथमं तत्त्वविवेकप्रकरणम्

Sessions: 15

Objectives -

- प्रथमप्रकरणप्रतिपाद्यविषयाणां ज्ञानम्

Topics -

- जीवब्रह्मणोः युक्तिसिद्धमैक्यम्
- प्रकृतिस्वरूपम्
- अपञ्चीकृतपञ्चमहाभूतानामुत्पत्तिः
- सूक्ष्मशरीरस्वरूपम्
- श्रवणमनननिदिध्यासनलक्षणानि
- तत्वमसीति महावाक्यार्थनिरूपणम्
- निर्विकल्पकसमाधिस्वरूपम्
- परोक्षापरोक्षज्ञानयोर्फलम्

Readings -

- श्रीविद्यारण्यमुनिविरचिता पञ्चदशी, श्रीरामकृष्णविरचितया पददीपिकख्यया व्याख्यया तथा मोडकोपाह्वश्रीमदच्युतरायपण्डितकृतपूर्णानन्देन्दुकौमुदीसंज्ञकव्याख्यया च समेता।

Module -2 - द्वितीयं पञ्चमहाभूतविवेकप्रकरणम्- शून्यवादनिरासान्तम्

Sessions: 15

Objectives -

- पञ्चमहाभूतविवेकप्रकरणस्थानां विषयाणां ज्ञानम्

Topics -

- अपञ्चीकृतपञ्चमहाभूतानां गुणाः धर्माः कार्याणि च
- पञ्चज्ञानेन्द्रियाणां निरूपणम्
- पञ्चकर्मेन्द्रियाणां निरूपणम्
- मनसो निरूपणम्
- सदेव सोम्येति श्रुतिप्रतिपादितसत्यदार्थनिरूपणम्
- शून्यवादनिरासः

Readings -

- श्रीविद्यारण्यमुनिविरचिता पञ्चदशी, श्रीरामकृष्णविरचितया पददीपिकख्यया व्याख्यया तथा मोडकोपाह्वश्रीमदच्युतरायपण्डितकृतपूर्णानन्देन्दुकौमुदीसंज्ञकव्याख्यया च समेता।

Module -3 – द्वितीयं पञ्चमहाभूतविवेकप्रकरणम्- अवशिष्टभागः

Sessions: 15

Objectives -

- निर्दिष्टभागस्य विषयपरिज्ञानम्

Topics -

- मायाशक्तिनिरूपणम्
- मायायाः विपरीतप्रत्ययहेतुत्वे लौकिकन्यायप्रदर्शनम्
- सदाकाशयोर्भेदनिरूपणम्
- वियति मिथ्यात्वनिरूपणम्
- वियतो मिथ्यात्वं सतः सत्यत्वं चिन्तयतः फलम्
- सद्वाय्वोर्भेदनिरूपणम्
- सदग्नयोर्भेदनिरूपणम्
- सज्जलयोर्भेदनिरूपणम्
- सत्पृथिव्योर्भेदनिरूपणम्

Readings -

- श्रीविद्यारण्यमुनिविरचिता पञ्चदशी, श्रीरामकृष्णविरचितया पददीपिकख्यया व्याख्यया तथा मोडकोपाह्वश्रीमदच्युतरायपण्डितकृतपूर्णानन्देन्दुकौमुदीसंज्ञकव्याख्यया च समेता।

Module -4 – षष्ठं चित्रदीपप्रकरणम् – आत्मनोऽस्तित्वतदभावविषयकविचारान्तम्

Sessions - 15

Objectives -

- निर्दिष्टग्रन्थभागस्थविषयाणां परिज्ञानम्

Topics -

- परमात्मनश्चित्रपटस्थानीयत्वकल्पनया तत्र जगदधारोपनिरूपणम्
- आत्मतत्त्वविवेचनम्
- अविद्याविभागनिरूपणम्
- आत्मनोऽस्तित्वतदभावविषयकविचारः

Readings -

- श्री श्रीविद्यारण्यमुनिविरचिता पञ्चदशी, श्रीरामकृष्णविरचितया पददीपिकख्यया व्याख्यया तथा मोडकोपाह्वश्रीमदच्युतरायपण्डितकृतपूर्णानन्देन्दुकौमुदीसंज्ञकव्याख्यया च समेता।

Module- 5 – षष्ठं चित्रदीपप्रकरणम् – अवशिष्टभागः

Sessions : 15

Objectives -

- निर्दिष्टग्रन्थभागस्थविषयाणां ज्ञानम्

Topics -

- ईश्वरस्वरूपविषयकविचारः
- विरुद्धमतानाम्परिहारपूर्वकमीश्वरविषये सिद्धान्तनिरूपणम्
- हिरण्यगर्भस्वरूपनिरूपणम्
- मुक्तेर्ज्ञानातिरिक्तोपायासाध्यत्वम्

Readings -

- श्रीविद्यारण्यमुनिविरचिता पञ्चदशी, श्रीरामकृष्णविरचितया पददीपिकख्यया व्याख्यया तथा मोडकोपाह्वश्रीमदच्युतरायपण्डितकृतपूर्णानन्देन्दुकौमुदीसंज्ञकव्याख्यया च समेता।

6. Pedagogy

शास्त्रीयविषयाणां प्रतिविषयं प्रति सप्ताहमधीतविषयाणामनुवादश्च भविष्यति। पारम्परिकरीत्या सम्भवद्दृष्टान्तमाध्यमेन आधुनिकप्रणाल्या च अध्यापनं प्रयोगमाध्यमेन भविष्यति।

7. Evaluation Pattern:

Sr. No.	Evaluation Pattern	Percentage
१.	अधीतविषयाणामनुवाद :	15 %
२.	अभिलेखः	15%
२.	सत्रार्द्धपरीक्षा	25 %
३.	सत्रान्तपरीक्षा	45 %